

---

mededelingenblad van het **SINT JOZEFKOOR**

JAARGANG 12 no 2   mei 2002

Redactie:
Wim van Hugten

INZET OP WEG NAAR VAKANTIE

Enkele jaren geleden waren wij samen wég met Hemelvaart! Het was aangenaam om samen op weg te zijn. We waren niet ontrouw aan onze opgave om gregoriaanse gezangen te zingen, en we hadden toch een geweldige ontspanning in Frankrijk: ik denk aan onze geweldige reis naar Solesmes!

Dit jaar is Hemelvaart iets van thuis: voor mij zijn er de gewone Missen thuis, en zelfs enkele doopsels.... We gaan in onze parochie op weg naar het einde van de paastijd, en dat is Pinksteren. We gaan op weg naar de Heer, en gedenken zijn hemelvaart. Steeds weer op weg: door ons eigen leven, door het liturgisch jaar, door het studie-program van de schoolgaanden, door het werkjaar, altijd maar op weg.... Soms worden we er moe van, hebben er zelfs geen zin meer in, maar onze tochtgenoten manen ons aan: doorgaan, er komt weer iets aan, vooruit, geen gezeur!

Wanneer we het af-en-toe niet meer zien zitten met ons eigen op-weg zijn, dan is het heel waardevol dat je verbonden bent met anderen: ze houden je op gang. Niet bij de pakken neerzitten, maar op weg. Alles samen afwerken, je weg gaan zoals Jezus, op weg naar het huis van de vader, en dan moet je alle fases nemen die daarvoor nodig zijn.

In onze parochie hebben we al heel wat dingen doorworstelt in de afgelopen maanden: Kerstmis en Pasen vielen kort na elkaar. Ook leefden we mee met alles wat buiten het "koorleven" om gebeurd is. En we gaan maar door: dankbaar om de steun van onze eredienst, en om elkaar. Moge het hoogfeest van Hemelvaart ons heel diep doen beseffen dat onze zorgen van tijdelijke aard zijn, en dat God ons levensplan tot vervulling brengt, precies zoals bij Jezus. We bezingen zijn leven dan niet voor niets van week tot week!

Hartelijke groet,

Pastoor Ard Smulders.

ROOSTER

za 4 mei rep

zo 5 mei 6^e zondag van Pasen

Alleluia: Surrexit

Maria-motet

do 9 mei **Hemelvaart**

Alleluia: Ascendit

Offertorium: Ascendit

za 11 mei rep

zo 12 mei 7^e zondag van Pasen

Alleluia: Non vos

Maria-motet

za 18 mei **7e lustrum Ver. Voor Latijnse Liturgie**

Heilige Mis in de Sint Lambertuskerk

09.50 uur aanwezig zijn

10.00 uur repetitie

10.30 uur H. Mis

16.00 uur Vespers in de Sint Lambertuskerk

18.30 rep

- zo 19 mei **Hoogfeest van Pinksteren**
 Alleluia: Veni
 Sequentia: Veni Sancte Spiritus
 Maria-motet
 Meestemmige mis door de dames
- za 25 mei rep
- zo 26 mei **Hoogfeest van de H. Drieëenheid**
 Alleluia: Benedictus
Uitstapje jeugd
 Vaste gezangen VIIIe mis
- za 1 juni rep
- zo 2 juni **Sacramentsdag**
 Alleluia: Caro
 Sequentia: Lauda Sion
 Offertorium: Sanctificavit
 Vaste gezangen VIIIe mis
17.00 uur Lof in de Sint Lambertuskerk
 (tot 17.00 uur is er aanbidding)
- za 8 juni rep
- zo 9 juni 10^e zondag door het jaar
 Graduale: Propitius
- za 15 juni rep
- zo 16 juni 11^e zondag door het jaar
 Graduale: Protector
- za 22 juni rep
- zo 23 juni 12^e zondag door het jaar
 Graduale: Convertere
- za 29 juni rep (laatste rep. sopranen en dames)
- zo 30 juni 13^e zondag door het jaar
 Graduale: Venite
- za 6 juli rep (laatste rep heren)
- zo 7 juli 14^e zondag door het jaar
 Graduale: Esto

ONZE JARIGEN

Onze jarigen in mei en juni zijn:

- 16 mei Regina Bastiaans
- 25 mei Stan Gruijters
- 28 mei Gerard Akkermans
- 8 juni Leontain van Lieshout

Bestuur, dirigenten en leden feliciteren u van harte en wensen u een fijne verjaardag toe.

18 MEI ALGEMENE LEDENDAG VAN DE VERENIGING VOOR LATIJNSE LITURGIE

Op 18 mei a.s. verleent ons koor haar medewerking aan de H. Mis in de Sint Lambertuskerk die het begin vormt van de Algemene Ledendag van de Vereniging voor Latijnse Liturgie. Hoewel de meesten van jullie deze vereniging wel enigszins kennen, vind ik het toch leuk om er nog wat meer over te vertellen.

De vereniging is opgericht in 1967, in een tijd dat het Latijn uit de liturgie dreigde te worden verbannen. Het belangrijkste doel van de vereniging was en is het bewaren en stimuleren van liturgie in het Latijn en daarmee de kerkmuziek op Latijnse tekst, met name het gregoriaans en de polyfonie uit de Renaissance. Ziedaar de raakvlakken met ons koor.

Waarom Latijnse liturgie?

Voor mij persoonlijk is Latijn als liturgische taal erg belangrijk omdat het ons verheft boven het alledaagse. Door het bijzondere ervan brengt het ons naar mijn gevoel dichterbij het "Mysterium fidei" (mysterie van het geloof). Dat komt m.i. ook doordat het Latijn een Romaanse taal is, expressiever en emotioneler dan het Nederlands. Ikzelf ben in een periode dat ik niets van geloof of kerk wilde weten door mijn studie muziekwetenschap toevallig een keer bij de Benedictijnen te Mamelis beland en diep geraakt door de Latijnse liturgie en de binnenwereld waarnaar zij verwijst en die zij uitdrukt. Die kennismaking is voor mij het begin geweest van mijn weg naar de Rooms-katholieke kerk – ik ben Christelijk Gereformeerd gedoopt en opgevoed – waar ik met Pasen 1993 door middel van Vormsel en 1^e H. Communie in ben opgenomen.

Dat wat misschien voor jullie als koorleden een vanzelfsprekendheid geworden is, is landelijk gezien een grote uitzondering. Het niveau dat ons koor met name in het gregoriaans bereikt is uniek. Zeker, er zijn meer goede gregoriaanse koren, maar die functioneren niet het hele jaar door in de liturgie. Om te stimuleren dat dit op meer plaatsen kan plaatsvinden is er de Vereniging voor Latijnse Liturgie. Eén keer per jaar wordt er een ledendag georganiseerd, dit jaar in Helmond, bij ons in de H. Lambertusparochie. De dag begint om 10.30 uur met een eucharistieviering en eindigt met de gezongen eerste Vespers van Pinksteren. Daar tussenin is er de ledenvergadering, lunch en om 14.30 uur een lezing door mgr. dr. E.J. de Jong, hulpbisschop van Roermond met als titel "Jongeren met gevoel voor sacraliteit. Een onmogelijke opgave?"

De hele dag is ook voor niet-leden toegankelijk. Hopelijk allemaal tot ziens op 18 mei.

Lisinka de Vries-Schuring.

DE GREGORIAANSE MUZIEK

Inleiding

“Het Gregoriaans is liturgische muziek dat wil zeggen: bedoeld vóór en te gebruiken in een nauwkeurige bepaalde functie binnen de ritmen van de rooms katholieke eredienst. Gecomponeerd in een tijd waarin God en kosmos maatstaf van denken en handelen waren”, schrijft Valkenburg in zijn boek “Het Gregoriaans als bron van de Europese muziek”. Bij een studie van een dergelijk onderwerp ontkom je er niet aan om eerst door een stuk weerbarstige theorie te gaan, voordat je er daarna met des te meer plezier van kunt genieten. Dat doe ik dan ook maar om hiermee tevens een belofte in te lossen die ik eerder gedaan heb in de vorige serie over de beknopte geschiedenis van de Gregoriaanse liturgie namelijk: terug te komen op de begrippen:

- A) Diatoniek
- B) modaliteit
- C) melismen

Overigens zijn dit niet de meest kenmerkende eigenschappen van het Gregoriaans. Als het meest kenmerkende wordt toch algemeen gezien het vrije ritme of beter gezegd het spel van duur en klankintensiteit. Het is juist dit wat muziek, en dus ook het Gregoriaans, tot kunst maakt. Over dit ritme is dan ook in de loop van de tijd het meest geschreven en gevochten tot op de dag van vandaag. Toch hebben de eerste schrijvers van het Gregoriaans de muzikale expressie zeer zorgvuldig genoteerd. Beter zelfs dan de interval notatie of de melodische bouw waar de Benedictijner monniken van Solesmes in de herstel periode zo naarstig naar gezocht hebben in hun paleografische studies. Een gigantische klus overigens, die vraagt om diep respect. Als jeugdig koorlid van het St. Jozefkoor werd ik, in de vijftiger jaren, bij een bezoek aan het scriptorium van de Abdij Saint Pierre te Solesmes zo gebiologeerd door die studie in oude handschriften dat ik, toen wij door Theo Driessen, onze koordirecteur, in de gelegenheid gesteld werden een aandenken mee te nemen, onmiddellijk koos voor het boek “Introduction a la Paléographie musicale Gregorienne” van Dom Grégoire Sunol met een voorwoord van Dom André Mocquereau, zij het een ongesneden exemplaar want meer zat er budgettair niet in. Het lezen in dit voor mij moeilijke werk heeft mijn achting in de loop van de tijd voor dit monnikenwerk doen groeien en mijn liefde voor het kunstzinnige en mystieke Gregoriaans verdiept.

De handschriften van Sankt Gallen, Einsiedeln, Laon en enkele andere families zijn de belangrijkste documenten voor de semiologische wetenschappers die, sinds het melodisch herstel van het Gregoriaans door de monniken van Solesmes, zich inzetten om achter de oorspronkelijke interpretatie te komen. Het spreekt voor zich dat men zeer zorgvuldig te werk moet gaan en zich niet te veel mag laten leiden door huidige esthetische of ritmische principes. Ook dit is een hele klus. Professor Dr. Smijers zegt hierover in zijn boek "Algemene Muziekgeschiedenis": "Als men eigentijdse muziek theorieën gaat toepassen op een kunstgenre dat eeuwen ouder is, ontstaat er niet enkel verschil, maar ook verval van stijl".

Karakter van het Gregoriaans

"Het karakter van een melodie is afhankelijk van loop, stuwing, omvang en toonaard", schrijft Sem Dresden in zijn boek "Kleine Muziekleer". Bij gezongen muziek komt daar het timbre ofwel de klankkleur van de stem nog bij. Specifiek voor het Gregoriaans geldt nog, zoals eerder gezegd, dat het liturgisch dienend moet zijn. De tekst, daar draait het om. Zo bepaalt in de mis antifoon soms het eerste woord van de Introitus al het karakter van de plechtigheid zoals: Puer, knaap, voor Kerstmis; Resurrexi, Ik ben verrezen, voor Pasen; Spiritus, de Geest, voor Pinksteren en Requiem, rust, voor de Dodenmis. Dit brengt Helene Nolthenius er toe om in haar boek "Muziek tussen hemel en aarde" te schrijven: "De keuze van Introïtusteksten houdt dikwijls nauw verband met de bijbehorende feestdag - wat men lang niet altijd van de misteksten zeggen kan - en hun melodieën zijn vaak bijzonder plastisch".

Of er een duidelijk verband bestaat tussen de Introïtusteksten en hun toonsoorten (modi) daar kunnen wij een vraagteken bij zetten. De muziek is meestal ondergeschikt. De tekst heeft de componist ongetwijfeld geïnspireerd bij zijn creativiteit. Daar zijn duidelijke aanwijzingen voor gevonden. Gregoriaans is en blijft bij uitvoering daarom een vorm van bidden: muzikaal bidden. Ingetogen en beheerst, maar zeker niet emotioneel of waardevrij, wel tijdloos. De componisten hebben alles uit de kast gehaald om er iets moois van te maken. Maar zoals met alle mensenwerk, men is er de ene keer beter in geslaagd dan de andere keer. Ditzelfde geldt ook voor een koor als uitvoerder van die muziek. Over deze en andere aspecten van het Gregoriaans gaat de komende serie artikelen onder de titel "De Gregoriaanse Muziek".

Wordt vervolgd.

Antoon Wijnen

JOSEF GABRIEL RHEINBERGER   Missa in G voor vrouwenkoor en orgel

Op eerste Pinksterdag zullen de dames van het Sint Jozefkoor deze mis van Rheinberger uitvoeren. Ze zullen daarbij bijgestaan worden door vier gasten, een nieuw verschijnsel bij het Sint Jozefkoor. Ik ben erg blij dat het bestuur ons de ruimte heeft gegeven voor dit experiment. Ook nieuw is dat we naast de gewone repetitietijd op zaterdagavond ook een aantal avondrepetities door de week hebben waardoor we rustig aan dit stuk kunnen werken.

Rheinberger leefde van 1839 tot 1901 en behoort dus tot de romantische stijlperiode. Naast het componeren hield hij zich ook bezig met orgelspelen en lesgeven. Hij schreef opera's, toneelmuziek, koorwerken en veel kerkmuziek.

De mis in G heeft een wat serieus karakter door de mineur toonaard. Het Kyrie begint met een thema met een kleine sext dat vervolgens in alle stemmen voorkomt. Het Christe begint optimistisch in Bes-groot maar moduleert daarna door allerlei toonaarden heen waarna het beginmotief in het 3^e Kyrie weer terugkeert, en het Kyrie op een dramatische wijze afsluit.

Het Gloria begint ook in g-mineur maar doorloopt een ontwikkeling naar G-majeur. Doordat het homofoon van structuur is komt de tekst bijzonder goed tot uitdrukking en heeft dit Gloria een uitbundig karakter.

Het Sanctus begint in een verstilde sfeer die langzaam toewerkt naar "Pleni sunt caeli" en een werkelijk hemels "Hosanna in excelsis". Hierna volgt het Benedictus in Bes-groot, dat solistisch begint en uitmondt in het Hosanna, ditmaal op de muziek van "Pleni sunt caeli" uit het Sanctus.

Het Agnus Dei begint net als het Gloria in g-klein en eindigt in G-groot. Dit deel is het meest imitatorisch van structuur. Ook hier weer een thema in de alt, daarna 2^e sopraan en tot slot de 1^e sopraan. In deze mis geen tromgeroffel aan het einde, maar een sereen "dona nobis pacem".

We hebben een flinke kluif aan deze mis gehad, maar inmiddels verheug ik me erop om met Pinksteren deze mis ten gehore te brengen.

Nieuws van de ontspanningscommissie

Een dagje weg met de jeugd

Op zondag 26 mei gaan we met de jeugd een dagje naar .....
We vertrekken om 9.00 uur bij het TDI en iedereen wordt
tussen 19.00 - 20.00 uur thuis gebracht.

Zorg zelf voor een lunchpakket e.d., dan zorgen wij 's avonds
voor een warme maaltijd.

Laat voor zondag 19 mei even weten of je mee gaat.

(Mijke: tel. 0492-342227)

Sportdag

In het vorige mededelingenblad hebben we gevraagd naar de
belangstelling voor een sportdag. We hebben daar helaas
maar weinig reacties op gehad en daarom krijgt iedereen nu
nog één keer de kans om zich op te geven. Dus als je zin
hebt om te sporten of als je graag wilt komen supporteren,
laat het dan voor 19 mei even weten aan Mijke.

De sportdag zal plaatsvinden op het veld aan de Bakelsedijk
op een zondagmiddag in augustus of september.

Groetjes

Leontain, Silvère en Mijke